

POSTEFTIRLITIÐ

Ársfrágreiðing 2007

Frágreiðing um virksemi stovnsins og gongdina á postmarknaðinum í 2007

Tórshavn 28. mars 2008

1. Fororð

Hóast stórar broytingar longu eru farnar fram innan føroyska postøkið, stendur økið eisini framyvir frammanfyri sera stórum avbjóðingum. Posttænastur standa ikki longur einsamallar sum samskiptisháttur ella sum sambinding millum oyggjarnar og umheimin. Eisini eru fleiri feløg, ið veita postvirksemistænastur, sum ikki eru fevndar av einkarrættinum hjá landinum, t.e. brævaflutningur undir 100 gramm.

Í politisku skipanini hevur í fleiri ár verið umrøða av frælsgering av postøkinum. Nýggj samgonga var skipað í februar 2008 og spennandi verður at síggja, hvønn leist henda samgonga fer at leggja fyri eini framtíðarskipan av føroyska postøkinum. Enn hava tó ongar ítøkiligar ætlanir um møguliga frælsgering av postøkinum verið frammi.

Við gildi frá 1. januar 2005 varð Postverk Føroya lagt í partafelag. Hetta setir kanska onnur krøv til raksturin av felagnum, og Postverk Føroya sum fyrirøka stendur frammanfyri sera stórum avbjóðingum. Postverk Føroya hevur einkarloysið til flutning av innlendis adresseraðum brøvum og adresseraðum brøvum, send úr Føroyum og til Føroya, sum viga til og við 100 gramm. Men Postverk Føroya er eisini samstundis álagt ymiskar kostnaðartungar skyldur innan bæði flutning o.a. Harumframt er kunnugt, at vanliga postvirksemið er í minking, í Føroyum eins og í londunum rundan um okkum. Sannlíkt er, at neyðugt verður hjá Postverk Føroya í nærmastu framtíð at tillagað verandi postvirksemið til nútíðar samfelagið, hetta eisini við støðið í at felagið skal rekast á handilsliga lönandi grundarlagið.

Jógván Thomsen
stjóri

2. Lógargrundarlag

Postvirksemið í Føroyum er skipað í L.l. nr. 135 frá 18. okt. 2001 um postvirksemið (*postvirksemislógin*), og við kunngerðum gjørdar við heimild í lógini.

Posteftirlitið virkar sambært reglugerð frá 24. apríl 2002.

3. Posteftirlitið

3.1. Stovnurin

Posteftirlitið (www.posteftirlit.gov.fo) er almennur stovnur, ið umsitingarliga er skipaður saman við Fjarskiftiseftirlitinum (www.fse.fo), ið eisini fevnir um Tryggingareftirlitið (www.tryggingareftirlit.gov.fo), skrivstovuna hjá Kappingarráðnum (www.kapping.fo) og Skráseting Føroya (www.skraseting.gov.fo)

Posteftirlitið hevur ikki nøkur starvsfólk í starvi, ið burturav arbeiða við posteftirlitsvirksemi. Uppgávurnar hjá Posteftirlitinum verða eftir raðfesting og tørvi røktar av starvsfólki hjá Fjarskiftiseftirlitinum og í minni mun av starvsfólki hjá hinum stovnunum, og verður hetta millumroknað sambært uppgerð.

Fjarskiftiseftirlitið, Posteftirlitið, Kappingareftirlitið, Tryggingareftirlitið og Skáseting Føroya hava felags stjóra.

3.2. Fíggjarkarmur

Posteftirlitið er inntøkufíggjaður stovnur og verður goldin av Postverki Føroya, ið sambært § 19 í koncessión til Postverk Føroya skal bera kostnaðin av Posteftirlitinum. Um so er, at koncessiónir verða givnar til onnur enn Postverk Føroya, ella um so er at økið verða frælsgjørt, koma onnur postvinnurekandi væntandi at gjalda sín lutfalsliga part av kostnaðinum av rakstrinum av Posteftirlitinum.

Útreiðslurnar hjá Posteftirlitinum 2007 vóru 130.800 kr. Játtanirnar á fíggjarlógini, konto 6.38.3.15 hava undanfarin ár verið 180.000 kr. Fíggjarlógini fyri 2008 er enn ikki samtykt, men væntandi verður játtanin áleið tann sama fyri 2008.

4. Einkarrættur og skyldur til postflutning

Postvirksemislógin er skipað á tann hátt, at landið sambært § 3 í lógini hevur einkarrætt til postflutning av innlendis adresseraðum brøvum og adresseraðum brøvum, send úr Føroyum og til Føroya. Í kunngerð hevur landsstýrismaðurin allýst einkarrættarmarkið til brøv, sum vigað upp til 100 gramm.

Landið hevur sambært § 4 í lógini skyldu at tryggja nærri allýstan postflutning kring alt landið og í kunngerð eru nágreinaði stødd og vektarmørk fyri postflutingsskylduni.

Sambært postvirksemislógini §§ 7 og 8 eru tveir hættir at veita atgongd til at veita postflutningstænastur í Føroyum.

1. Tann eini er veitan av konsessión til postvirksemi (postvirksemisloyvi) sambært § 8 í postvirksemislógini.
2. Hin er frælsgering av ávísimum økjum sambært § 7 í postvirksemislógini, t.e. at landsstýrismaðurin kann taka avgerð um, at ávísir partar av postvirkseminum verða undantíknir einkarrættinum.

4.1. Konsessiónir

Sambært postvirksemislógini var skiftisregla sett inn í § 24, soleiðis at Postverk Føroya hevði lógartryggjaðan einkarrætt til brævaflutning fram til 1. januar 2004.

Enn er tað einans Postverk Føroya, ið sambært § 8, stk. 3, hevur fingið konsessión til vinnuligan postfluting. Frámerkt er í § 1 í konsessiónini, at konsessiónin er at skilja sum eitt loyvi og ikki sum ein einkarrættur.

Posteftirlitið fekk á heysti 2004 umsókn um konsessión til postflutning av brøvum undir 100 gramm frá øðrum umsøkjara.

Í hesum sambandið metti Posteftirlitið, at áðrenn arbeiddast kundi víðari við hesum umsøkjara var neyðugt at landsstýrismaðurin í vinnumálum tók prinsipiella støðu til spurningin at veita øðrum loyvi til postflutning innan fyri einkarrættarmarkið. Í samband við spurningin at veita øðrum loyvi til postflutning innan fyri einkarrættarmarkið, má støða m.a. takast til, hvussu tryggjað verður, at postvinnurekandi feløg ikki íkoma, sum bara “cream-skimma” marknaðin, t.v.s. bert hava virksemi í teimum mest handilsliga lönandi økjum, og sum harvið taka grundarlagið undan flutningsskylduni hjá Postverk Føroya.

Eingin endalig niðurstøða er enn tikin, men ein sannroynd er, at undanfarna samgonga arbeiddi við spurninginum um frælsgering av føroyska postøkinum, m.a. var uppskot til at seta 100 gramm einkarrættarmarkið niður til 50 gramm til hoyringar á heystið 2006. Hetta uppskot til broyting er tó enn ikki framt í verkið.

Umframt loyvi til postflutning innan fyri einkarrættarmarkið, hevur Postverk Føroya í konsessiónini eisini fingið álagt ymiskar treytir og skyldur, m.a. at tryggja tær flutningsskyldur, ið landið sambært § 4 í lógini hevur.

Postverk Føroya hevur harumframt einkarloyni til útgávu av frímerkjum og at seta upp postkassar á alment atkomuligum støðum.

4.2. Skráseting av postvinnurekandi

Hóast tað bert er Postverk Føroya sum hevur fingið konsessión til vinnuligan postflutning, eru fleiri kappingarneytar í Føroyum, ið reka virksemi, sum er fevnt av postvirksemislógini. Talan er tó ikki um postvirksemi, ið er fevnt av einkarrætti landsins.

Sambært § 20, stk. 1 í postvirksemislógini hava postvinnurekandi skyldu at skráseta seg sum postvinnurekandi hjá landstýrismanninum. Posteftirlitið hevur á heimasíðu stovnsins lagt leiðbeining og skrásetingarskjal til postvinnurekandi. Enn hevur tó ongin skrásett seg. Posteftirlitið hevur í hyggju at arbeida meira miðvíst við hesum

evni tað komandi árið. Mett verður at talan er um eina skyldu at lata seg skráseta og ikki nakað, sum postvinnurekandi velja at gera sjálvboðið.

5. Virkseimið hjá Posteftirlitinum í 2007

Posteftirlitið hevur havt ymiskt virkseimið í 2007.

Saman við Postverk Føroya var fyrra hálvár 2007 arbeitt við at endurskoðað konsessiójnina. Postverk Føroya fekk nýggja konsessiójn galdandi frá 1. juli 2007 til 30. juni 2008. Nakrar smærri tillagingar vóru gjørdar í konsessiójnini hesu ferð, men tað er væntandi at við komandi endurskoðan av konsessiójnini verður neyðugt at umhugsa onkrar týðandi broytingar. Postverk Føroya stendur frammanfyri sera stórum avbjóðingum. Vanliga postvirkseimið er í minking, í Føroyum eins og í londunum rundan um okkum, samfelagið broytist alla tíðina og fyri eitt nútímans samfelag er neyðugt við tíðarsvarandi posttænastum.

Kunngerð um postkassar, postrivur og postkassastøðir varð sett í gildi 1. mars 2006. Fólk hava sum heild tikið væl ímóti kunngerðini, og flest øll hava nú fingið síni postkassa- og postrivuviðurskifti í rættlag í tráð við krøvini, ið eru ásett í kunngerðini. Sambært kunngerðini er Posteftirlitið kærmyndugleiki í málum, ið standast av kunngerðini. Í 2006 var bert ein kæra til viðgerðar hjá Posteftirlitinum. Í 2007 vóru 2 kærur til viðgerðar um postkassaviðurskifti. Sermerkt fyri hesar báðar kærurnar var, at viðgerðin var rættiliga drúgv, áðrenn endaliga avgerð var tikin.

Fyri tær adressur, ið ikki fylgdu ásetingunum í kunngerðini um postkassar, postrivur og postkassastøðir, stovnsetti Postverk Føroya eina “skipan”, soleiðis at posturin varð lagdur til heintingar á Posthúsinum. Ætlanin hjá Postverk Føroya var ongantíð, at henda skipan skuldi vera varandi, men bert ein bráfeingis loysn so leingi viðurskiftini at bera postin út ikki vóru komin í rættlag. Henda skipan hevur verið til nakað av ampa fyri Postverk Føroya og ynski var í 2006 sett fram um heimild at senda post aftur til sendaran, um postkassaviðurskiftini hjá adressum/borgarum ikki komu í rættlag. Við gildi frá 24. august 2007 er sett inn heimild í § 9, stk. 3 í kunngerðina, har Postverk Føroya (tann postvinnurekandi) kann senda postin aftur til sendaran, aftaná at nærri treytir í § 9, stk. 1 og 2 eru loknar.

Sum áður upplýst er vanliga postvirkseimið í minking, samfelagið broytist og tískil er neyðugt at tillagað postvirkseimið og tænasturnar til eitt nútímans samfelag. Í 2007 hevur Posteftirlitið og Postverk Føroya havt nakað av samskifti, um hvussu verandi postvirkseimið og posttænastur verða tillagaðar til eitt meira tíðarhóskandi og nútímans samfelag. Arbeiðið hesum viðvíkjandi verður væntandi tað mest arbeiðskrevjandi fyri Posteftirlitið tað komandi árið, m.a. er sannlíkt at neyðugt er við týðandi broytingum í konsessiójnini .

Sambært § 12, stk. 2 í konsessiójnini ásetur Posteftirlitið í samráð við Postverk Føroya hámarksprísir fyri tænastur og flutning av adresseraðum brøvum, adresseraðum pakkum, tíðindabløðum, dag,- viku,- og mánaðarbløðum og tíðarritum. Áseting av hámarksprísnum tekur útgangsstøði í meginregluni um at Postverk Føroya skal hava

fulnað fyri viðkomandi kostnað, umframt rímligan vinning. Harumframt verður í ávísan mun samanborið við grannalondini fyri at tryggja sær eitt samanberingargrundarlag í sambandi við kostnaðarstöði. Hámarksprísirnir eru ikki broyttir síðan árslok 2005. Posteftirlitið hevur í hyggju at taka upp samráð við Postverk Føroya um at endurskoða hámarksprísirnar tað komandi árið.

Í samband við ásetan av hámarksprísnum kann nevast at roknskaparreglur fyri Postverk Føroya vóru settar í gildi 7. juni 2004, hetta m.a. sum liður í at hava neyðuga dátugrundarlagið tøkt, so metast kann um, hvørt kappingartreytirnar verða hildnar. Ásett er t.d. at roknskapurin skal býttast upp í 3 økir: 1. Skylda uttan kapping, t.e. brævaflutningur undir 100 gramm og frímerkir. 2. Skylda í kapping, t.e. í høvuðsheitum; pakkasendingar, peningaflytingar, blaðútbering og sendingar uttan áskrift og 3. Frí kapping, t.e. alt sum ikki er í 1 og 2. Posteftirlitið og Postverk Føroya hava havt samskipti um tørv á ymiskum broytingum í roknskaparreglunum, umframt at semja er um at arbeiðast skal við at fáa betri javnvág í økisroknskapin.

6. Frælsgering av føroyska postmarknaðinum

Seinastu árin hevur møgulig frælsgering av føroyska postøkinum verið nógv umrødd.

Sambært postvirksemislógini § 24 kann landsstýrismaðurin, eftir at 1. januar 2004 er farin framvið, frælsgera marknaðin sambært postvirksemislógini § 7 ella geva øðrum koncessión sambært postvirksemislógini § 8.

Lógarálitið til postvirksemislógina leggur í síni endamálsorðing upp til, at fortreytir verða skaptar fyri frælsari kapping.

Stórar útbyggingar eru síðstu árin farin fram á samferðsluøkinum, og tað letur til at útbyggingarnar halda fram. Mett verður, at sum nú er, búgva eini 85% av íbúgvunum í Føroyum innan fyri eitt økið upp á umleið “1 tíma í bili”. Hetta er ein týðandi faktorur í samband við frælsgering av postøkinum í Føroyum.

Posteftirlitið metir, at kappingin, ið longu er innan pakkaflutning, útbering av bløðum, lýsingum o.ø., fer at halda á og økjast. Spurningurin er, um nakar vil taka upp kapping á vanligum brævaposti undir 100 gramm, um hetta verður loyvt. Sum umrøtt undir kap. 4.1 fekk Posteftirlitið á heysti 2004 umsókn um konsessión til postflutning av brøvum undir 100 gramm. Í hesum sambandið má politisk støða takast til, hvussu tryggjað verður, at feløg ikki íkoma, sum bara cream-skimma marknaðin, t.v.s. bert hava virksemlu í teimum mest handilsliga lönandi økjum, og sum harvið taka grundarlagið undan verandi flutningsskyldu hjá Postverk Føroya. Politiskt má støða takast til, um ætlanir eru um, innan ávísa tíð ella als ikki, at veita øðrum konsessión innan fyri einkarrættarmarkið.

Tá spurningurin um at geva øðrum konsessión sambært § 8 er avgreiddur, ber til at taka støðu til gerð av møguligum neyðugum reglum, ið tryggja atlit til flutningsskyldu, útjaðaran, kapping o.a.. Postvirksemislógin hevur fleiri ásetingar, ið heimilað áseting av nærri reglum, t.d. um samstarv millum postvinnurekandi, javningargjald og flutningsskyldu undir nærri treytum.

Viðmerkjast skal, at gerð av nýggjum reglum krevur rúma fyrireikingartíð, og tí metir Posteftirlitið, at ein støðutakan fyrst eigur at verða tikin til spurningin um núverandi einkarloysið hjá Postverk Føroya skal brótast, og um ja, nær!

Harumframt ber eisini til at bíða við omanfyrenevndu støðutakan og heldur fylgja tilgongdini á postøkinum í okkara grannalondum og innan ES/EBS, har tað enn ikki er krav til limalondini at loyva kapping á brævaflutningi undir 50 gramm. Brævaflutningur undir 50 gramm er flokkurin har nógv tey flestu brøvini eru.

Av norðurlondum er Svøríki mest víðgongt innan frælsgering av postøkinum, har tað er fræls kapping á økinum, og har gamla postfelagið hefur veitingarskyldu. Kappingin er tó enn sera veik í Svøríki og marknaðarparturin hjá gamla einkarfelagnum innan brævaflutning er framvegis sera týðandi, hóast kappingin í Svøríki hefur meir enn 10 ár á baki.

Í øðrum av okkara grannalondum verður spurningurin um frælsgering av postøkinum eisini nógv umrøddur, tó uttan at postøkið enn er heilt frælsgjørt.

Sum áður ávíst kann landsstýrismaðurin sambært postvirksemislógini § 7 frælsgera postøkið ella ávísar partar av postøkinum.

Einkarætturin hjá landinum til brævaflutning er ásettur til 100 gramm (kunngerð nr. 51 frá 19. august 2004 um einkarrætt og skyldur landsins til postflutning) og hefur Postverk Føroya, sum einasta felag fingið loyvi til brævaflutning undir 100 gramm.

Í september 2006 var uppskot til broyting í kunngerð um einkarrætt og skyldur landsins til postflutning til hoyringar. Skotið varð upp at seta einkarrættarmarkið niður til 50 gramm. Henda broyting í kunngerðini er tó enn ikki framd í verki.

Í samband við móguliga frælsgering av postøkinum, metir Posteftirlitið at nógv umráðandi atlit og spurningar mugu viðgerðast.

Mett verður, at politiski myndugleikin í sínum metingum um frælsgering, eigur at hava í huga, at landið eisini framyvir varðveitir eina flutningsskyldu til allar borgarar í landinum til sama kostnað. Ídag er tað sera kostnaðarmikið, lutfalsliga, at tryggja flutningsskylduna til ymisk økir í landinum, t.d. útoyggjar og smáar bygdir, tó at 85 % av fólkunum í landinum búa innan fyri markið “1 tíma í bili”.

Við tilgongd um frælsgering, má tryggjast, at veruliga kappingin innan brævaútbering ikki bert fer at galda fyri miðstaðarøkið, har brævaútbering kann geva fíggarligt avkast, soleiðis at grundarlagið verður tikið undan flutningsskylduni hjá tí felagið, ið hefur fingið flutningsskyldu álagda. (nú Postverk Føroya).

Mett verður neyðugt at støða samstundis verður tikin til áseting av nærri reglum fyri at tryggja atlit til t.d. flutningsskyldu, útjaðaran, kapping vm., t.d. kann talan verður um

reglur um álagt samstarv millum postvinnurekandi, møguligt javningargjald og flutningsskyldu undir nærri treytum.

Um avgerð verður tikin um fulla frælsgering er umráðandi at tað verður sett tíð av, frá avgerðini til fremjan í verkið. Viðvíkjandi Postverk Føroya verður mettt, at umráðandi er, at felagið er tilreiðar at broyta og tillagað sítt virkseimið, soleiðis at tað kann bera seg á handilsligum grundarlagi. Her má eisini havast í huga tær bindingar sum Postverk Føroya ídag er álagt afturat flutningsskylduni, t.d. giropeningaflutningur, starvsfólkasáttmáli og lógarásetingar um økisposthús og tilknýtt posthús fleiri ár fram í tíðina.

Støðið á postvirksemistænastum má eisini havast í huga. Mettt verður, at neyðugt er at finna eina javnvág í framtíðini, sum tryggjar eitt nøktandi støði á posttænastum og postútbering, hetta við meting í samansetingini á føroyska samfelagnum og at minkingin í brævanøgðini fer at halda fram komandi árin. Ídag má sigast at t.d. postútberingin er á einum nøktandi støði og við frælsgering er vandin fyri at tænaustøði kann lækka til staðar.

7. Altjóða samstarv

Altjóða virkseimið á postøkinum verður skipað av UPU (Union Postale Universelle). Broytingar innan UPU og sáttmálunum, ið skipa heimspostvirkseimi, taka vanliga fleiri ár. Í evropeiskum høpi er postsamstarv í samstarvsfelagsskapinum CEPT (Conference Européenne des Administration des postes et des télécommunications) innan CERP.

Føroyum stendur ikki í boði at verða limur í UPU ella CEPT, av tí at talan er um ein felagsskap grundaður á sáttmálar millum fullveldisríki, men Føroyum stendur í boðið at luttaka saman við Danmark.

Posteftirlitið hevur tó nakað av samstarvi við norðurlendsku posteftirlitini.